

STRATEEGILISE KAUBA KOMISJONI 2005. AASTA TEGEVUSARUANNE

Strateegilise kauba komisjon on Välisministeeriumi juures moodustatud litsentseerimisorgan, kuhu kuuluvad Välisministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Kaitsepolitsei ameti, Politsei ameti ning Maksu- ja Tolliameti esindajad. Strateegilise kauba seaduse § 48 kohaselt esitab strateegilise kauba komisjon Vabariigi Valitsusele tegevusaruande vähemalt kord aastas.

Strateegiliste kaupade ekspordi kontrolli rahvusvahelise süsteemi eesmärk on rahu ja julgeoleku tagamine relvade ja kahesuguse kasutusega kaupade tarnete järelevalve kaudu. Ekspordikontrolli süsteem on välja töötatud rahvusvaheliste relvastuse leviku tõkestamise lepingute täitmise tagamiseks. Iga aastaga kasvab ekspordikontrolli tähtsus seoses terrorismi ja massihävitusrelvade leviku vastase võitlusega.

Eesti jaoks oli Rahvusvahelise koostöö tähtsündmus 2005. aastal kindlasti liitumine Wassenaari kokkuleppega. Selle ekspordikontrolli režiimiga ühinemise protsess algas juba 1999. aastal, kui Vabariigi Valitsuse korraldusega nr 927-k volitati Välisministeeriumi ette valmistama liitumist Wassenaari kokkuleppega ja teiste ekspordikontrolli režiimidega. Oma ühinemissoovist teatas Eesti Vabariik Wassenaari kokkuleppe sekretariaadi juhatajale välisministri 6. oktoobri 1999. aasta kirjaga nr 6-5/14629.

Wassenaari kokkuleppega liitumiseks on vaja kõikide režiimis osalevate riikide toetust. Uus liige võetakse režiimiosaliseks vastu konsensuse alusel. 2004. aasta detsembri plenaaristungil nõustusid senised 34 osalisriiki, et Eesti edusammud ekspordikontrolli rakendamisel on olnud tõhusad ja Eesti on valmis saama režiimiosaliseks.

Plenaaristungi otsusest teatati Eestile Wassenaari kokkuleppe sekretariaadi juhataja 19. aprilli 2005. aasta kirjaga. Ühinemisprotseduuri lõpetamiseks oli vajalik noodivahetus Eesti Vabariigi ja Wassenaari kokkuleppe eesistuja vahel, kus Eesti kinnitas, et järgib Wassenaari kokkuleppe põhimõtteid.

Eelnevalt kooskõlastatud sisuga noodid vahetati pärast seda, kui Eesti valitsus oli ühinemise 12. mail 2005 heaks kiitnud. 13. mail 2005 saatis režiimi eesistuja, suursaadik Dorothea Auer Wassenaari kokkuleppe osalisriikidele noodi, millega teatas protseduuri lõppemisest ja Eesti vastuvõtmisest. See on ka Eesti liitumise ametlik kuupäev.

Ametlikust ühinemisest alates tekkis Eesti ekspordikontrolli ametnikel võimalus täisliikmena osaleda Wassenaari kokkuleppe põhitöögrupi¹ töös. Detsembris 2005 toimunud Wassenaari plenaaristungjärgul osales Eesti juba täieõigusliku partnerina.

Seoses osalemisega Wassenaari kokkuleppe töös on strateegilise kauba komisjoni jaoks paranenud tavarelvastusega seotud strateegilise kauba sisse- ja väljaveolitsentside ning transiidilõa taotluste menetlemiseks vajaliku teabe kättesaadavus, muu hulgas sensitiivsete lõppkasutajate, kasutusala ja riikide kohta. Komisjoni liikmed saavad kaasa rääkida otsustusprotsessis ja leida otsekontakte

¹ General Working Group – GWG

Wassenaari osalisriikide kolleegidega. Kõik see tuleb kasuks strateegilise kauba komisjoni otsuste kujundamisele.

Eesti osales 2005. aastal täisliikmena Austraalia grupi plenaaristungjärgul Austraalias Sydneys ning tuumatarnijate grupi plenaaristungjärgul Oslos ja erakorralisel plenaaristungil Iraani küsimuses Viinis. 2006. aasta plaanidesse lükkub ühinemine neljanda ekspordikontrolli režiimiga – raketitehnoloogia kontrollirežiimiga.

Strateegilise kauba komisjon on alati tähtsaks pidanud strateegilise kauba teemaga seotud koolituse edendamist. Ka 2005. aastal töötati edasi mitme projektiga sel alal.

28. oktoobrist 4. novembrini 2005 toimus Sisekaitseakadeemias suurõppus Estonia Gateway 2005, mille eesmärk oli kontrollida operatiivteenistuste keemia- ja kiirguskaitsealast võimekust ja koostööd reageerimisel ning kontrollida riigi tasandil elanikkonna kaitseüsteemi toimimist. Õppusel osalesid Kaitsepolitsei, Piirivalveamet, Politseiamet ja Päästeamet, Sisekaitseakadeemia, Riigiprokuratuur, Kiirguskeskus, Maksu- ja Tolliamet ning riiklik kriisireguleerimismeeskond (kokku üle 150 osavõtja). Õppuse korraldajateks olid Ameerika Ühendriikide Defense Threat Reduction Agency (DTRA) ja Siseministeerium. Õppuse stsenaariumis oli muu hulgas ette nähtud keemilise relva tuvastamine ja kahjutuks tegemine, keemiliste ja kahjulike ainete kogumine ja analüüsimine, valedokumentide leidmine ja analüüsimine ning radioaktiivse ohu tuvastamine ja selle likvideerimine.

2005. aastal rakendus täismahus strateegilise kauba komisjoni elektrooniline litsentsitaotluste kooskõlastamise infosüsteem, mis parandab tunduvalt komisjoniliikmete omavahelist teabevahetust ja kiirendab litsentsimenetlust.

Strateegilise kauba komisjoni tegevuse statistika

1. Väljastatud litsentside, õiendite ja lõppkasutuse järelevalve dokumentide arv

Strateegilise kauba komisjon väljastas strateegilise kaubaga seotud erilubasid ja lõppkasutuse järelevalve dokumente järgnevalt:

- kahesuguse kasutusega kauba väljaveolitsentse 7;
- sõjalise kauba sisseveolitsentse 18;
- sõjalise kauba väljaveolitsentse – 19;
- sõjalise kauba vahenduse väljaveolitsentse – 1;
- transiidilube – 6;
- rahvusvahelisi impordisertifikaate – 27;
- lõppkasutaja sertifikaate – 13;
- kauba kättesaamise tõendeid – 1.

Kokku väljastati 92 dokumenti, millest 51 eriluba ja 41 lõppkasutuse järelevalve dokumenti. Litsentside alusel eksporditi, imporditi ning läbis Eestit transiidina kaupu üle saja miljoni krooni koguväärtuses (vt statistika lisades).

2. Sõjalise kauba vahendajate riiklikusse registrisse kandmine

Aastal 2005 esitati strateegilise kauba komisjonile üks sõjalise kauba vahendajate riiklikusse registrisse kandmise taotlus, mille menetlemine ei olnud aasta lõpu seisuga veel lõppenud.

3. Litsentsi, õiendi või lõppkasutuse järelevalve dokumendi väljastamisest või registrisse kandmisest keeldumine

Komisjon ei rahuldanud esitatud taotlusi kolmel korral: ühe sõjalise kauba sisseveolitsentse, ühe sõjalise kauba väljaveolitsentse ja ühe transiidiluba puhul.

4. Strateegilise kaubaga seotud õigusrikkumised ja rahvusvahelise sanktsiooni rikkumised

2005. aastal toimetati litsentsita sõjalist kaupa Eestisse kolmel korral. Alustati kriminaalmenetlust karistusseadustiku § 392 lõike 3 alusel. Kriminaalasi lõpetati avaliku huvi puudumise tõttu ning ettevõtetelt mõisteti välja sundraha 100–160 tuhat krooni.

Rahvusvahelise sanktsiooni rikkumisi ei ole toimunud.

Lisa 1. Litsentside alusel sisse-, välja- ja läbiveetud kaup, selle väärtus ning päritolu- ja sihtriigid

Tehingu liik	Kauba määratlus	Kauba päritolu	Kauba sihtriigid	Kauba väärtus
Väljavedu: Kahesuguse kasutusega kaubad	1A004	EE	BG	985 402 EEK
	1C350	EE	RU; BY; KZ;	8 834 000 EEK 410 000 USD
	2B225	EE	RU	125 172 EEK
	2B226	UA; EE	RU	1 646 580 EEK
Väljavedu: Sõjalised kaubad	ML 1	DE; RU; IT; AT; DK; RU	FI; SE; LT	3 894 360 EEK
	ML 1/EST 2	SE	LT	21 284 EEK
	ML 1a	CN	IQ	3 864 000 EEK
	ML 3	RU	LV	2 280 000 EEK 1 904 EUR
	ML 6	RU	KZ	1 202 500 EEK
	ML 10	UA; RU; CZ; PL	UA; RU; ZA; US; PL; DE; CZ	6 210 300 EEK 98 000 USD 6 441 531 RUR
Väljavedu: Sõjalise kauba vahendus	ML 10	CZ	US	1 416 000 EEK
Sissevedu: Sõjalised kaubad	ML 1	DE; FI	EE	42 200 EEK
	ML 3	YU	EE	272 170 EEK
	ML 4	SE	EE	190 000 EEK
	ML 6	RU; DE	EE	10 893 EEK
	ML 10	CZ; CH; RU; UA	EE	1 040 055 EEK 40 721 EUR 274 743 USD
	ML 13	FR; LV	EE	39 704 EEK
	HR 2	US	EE	108 000 EEK
Transiit: Sõjalised kaubad	ML 1	FI; IT	FI; LV	641 120 EEK
	ML 3	FI	FI	637 894 EEK
	ML 6	FI	FI	51 871 770 EEK
	ML 15.d	DE	DE	1 805 500 EEK

Lisa 2. Väljastatud lõppkasutuse järelevalve dokumendid

Lõppkasutuse järelevalve dokumendi liik	Kauba määratlus	Kauba päritolu	Kaubaväärtus
Lõppkasutaja sertifikaat (EUC)	ML 1	NO	2 845 500 NOK 92 261 EUR
	ML 1; ML 3	NO	4 500 000 NOK
	ML 3	BR; SE	1 188 370 USD
	ML 6	DE	76 800 EUR
	ML 10.b	LT	398 184 EUR
	ML 11	DE; US	195 473 EUR 594 830 USD
	ML 13	FI	2 537 EUR
	EST 6	US	7 600 USD
Rahvusvaheline impordi-sertifikaat (IIC)	ML 1	DE; US; SK; CA	108 410 USD 20 572 EUR
	ML 1/EST 2	LT	3 000 EUR
	ML1.d/EST 1	CZ	21 415 EUR
	ML 3	DE; RU; CN; YU; LT	51 414 EUR 1 800 000 EEK
	ML 3/EST 3	LT	24 270 EUR
	N/A	RU	3 888 000 USD
	ML10	RU; UA	148 600 USD
	ML10b	CZ	54 520 EUR
	1C350	KZ	1 206 290 USD
Kauba kättesaamise tõend (DVC)	ML 10	UA	40 000 USD